

nieuwe boeken, verslagen e.d.

Thieme's vogeltrekAtlas

In dit boek zijn van 181 verschillende vogelsoorten 301 geografische kaarten opgenomen, waar niet minder dan 124.188 terugvondsten van geringde vogels staan ingetekend. De kaartjes kunnen u veel vertellen indien u die zelf wat kunt interpreteren. Het gevaar bestaat dus ook dat er wat te gemakkelijk verkeerde conclusies uit de kaartjes worden getrokken. De in tabelvorm verstrekte gegevens in welke maanden de teruggevonden geringde vogels zijn geringd geeft daar ook wel wat al te gemakkelijk de aanleiding toe. Op sommige kaartjes staan slechts een klein aantal ringplaatsen ingetekend terwijl in de tekst van bijvoorbeeld de Jan van Gent staat dat er 96 ringplaatsen worden aangegeven, die in de broedtijd in het buitenland werd geringd en in Nederland werden aangetroffen. Om verwarring te voorkomen zou het beter zijn dat vermeld was: 'de ringplaatsen van 96 Jan van Genten, die in de broedtijd in het buitenland en zo voort'. Want het blijkt dat de meeste terugmeldingen van een en de zelfde ringplaats afkomstig zijn.

De kaartjes geven niet alleen aan waar in Nederland gevonden buitenlandse ringen werden omgelegd. Ook zijn er vele kaartjes die aangeven waar in Nederland geringde vogels werden aangetroffen, vaak gescheiden in terugmeldingen van geringde nestjongen of anderszins (men noemt het dan 'volgroeide vogel').

Uit de kaartjes blijkt in elk geval duidelijk waar veel van onze broedvogels het leven laten, zoals de zuidwestkust van Frankrijk de Franse middellandsezeekust, Noord-Italië. De kaartjes met terugmeldingen van de zogenaamde 'standvogels' zijn minder overtuigend voor de gebruiker van het boek, als voor de bewerkers van de ringgegevens. En wel omdat uit de kaartjes weliswaar blijkt dat ze zo goed als allemaal in eigen land werden teruggemeld, maar niet dat de ringplaats vaak zeer dicht bij de vindplaats is gelegen. Van sommige vogelsoorten zijn soms zelfs vier kaartjes opgenomen. Sommige gegevens mis ik echter, zoals terugvondsten van in het buitenland geringde Meerkoeten, Spreeuwen of Fratlers die in Nederland zijn teruggevonden. Wellicht zouden deze ons geen nieuwe gezichtspunten hebben opgeleverd. Het boek is behalve een leesboek, waarin de auteurs onder meer benadrukken dat wij het lot van standvogels (zoals Havik, Sperwer, Bosuil, Zwarte Specht) zelf in handen hebben, ook een kijkboek. Urenlang kunnen wij de stippen (die voornamelijk plaatsen aangeven waar ringers en jagers actief waren) bekijken en van allerlei ontdekken.

Zowel de beginnende vogelaar, als de ringer en/of vakman vinden hierin interessante gegevens want de ringverslagen zoals die de

laatste jaren verschijnen hebben weinig waarde. Een boek dat wij iedereen warm kunnen aanbevelen, omdat de inhoud woorden te kort schiet, maar door de kaartjes prachtig worden aangevuld.

B.J. Speek & G. Speek: Thieme's vogeltrekAtlas. 305 bladzijden, 301 kaartjes en zwart/wit afbeeldingen van de soorten (1984). Uitg. Bv. W.J. Thieme & Cie., Zutphen. Prijs f 42,50.

Haarlemmerhout 400 jaar

Ter gelegenheid van vierhonderd jaar Haarlemmerhout zijn er in 1984 veel festiviteiten geweest. Ook is er een prachtig boek verschenen waarin veel over de historie, maar ook over de hedendaagse toestand, wordt beschreven. Aan het dierenleven wordt slechts in het kort aandacht besteed. Jammer, want is een bos met op vele plaatsen een prachtige ondergroei, niet uitermate geschikt voor veel vogelsoorten.

Eindredactie drs. Clara Brinkgreve: Haarlemmerhout 400 jaar, 'mooier is de wereld nergens'. 166 afbeeldingen (1984). Uitg. Schuyt & Co., Haarlem. Prijs f 45,-.

Ja, Natuurlijk

Voor wie het televisie-programma 'Ja, natuurlijk' een graag bekeken programma is, zal het van belang vinden te weten dat er thans een boek is samengesteld door de belangrijkste medewerkers van dit bekende NCRV televisie-programma. Naast kijkjes achter de schermen biedt het boek veelzijdige en interessante bijdragen over allerlei aspecten van de natuur. In dit boek kunnen wij ook opnieuw kennismaken met het prachtige werk van Marius Kolvoort.

De korte verhalen en de vele illustraties zijn uitermate geschikt voor de hedendaagse boekenbezitter.

Eindredactie Elly Bennink: Ja, natuurlijk. 158 bladzijden, vele zwart-wit en kleurenillustraties (1984). Uitg. Helmond, Helmond. Prijs f 34,50.

The Bee-eaters

Dr. Hilary Fry's studie van bijeneters bevat alle 24 soorten van deze kleurrijke familie welke verspreid voorkomt van Zuid-Europa, Afrika en het Midden-Oosten, tot India, China, Zuidoost-Azië en Australië.

Het belangrijkste deel van de tekst van dit boek wordt besteed aan het beschrijven van 42 soorten en ondersoorten. Kleurentekeningen en gedetailleerde kaartjes verduidelijken de geografie van de evolutie. In toegevoegde hoofdstukken wordt de ontwikkeling van de soorten besproken, hun voedsel en hun voedselzoekgedrag, hun relaties met bijen en hun sociale levenswijze. Aan de Europese Bijeneter worden 27 bladzijden besteed. Voor Nederland worden de broedgevallen in 1964 en 1965 vermeld en voor België die in 1956. Behalve in West-Duitsland en Denemarken wer-

den ze ook broedend aangetroffen in Finland (1954).

In zijn literatuurlijst vermeldt de auteur niet minder dan 611 literatuuropgaven.

C.H. Fry: The Bee-eaters. 304 bladzijden, 8 kleurplaten van de schrijver, circa 100 pentekeningen van John Busby (1984). Uitg. T. & A.D. Poyser, Calton. Prijs £ 19.60.

Vogel in ihrer Welt

Dr. Hans Löhrl, een bekend Duits ornitholoog, maakte een bijzonder aardig boekje over onze inheemse vogels. Naast de vele vogelidsen komen er vaak zo veel vragen bij de vogelliefhebber waar op hij heeft getracht antwoorden te vinden. Hij gaat nader in op hun gedrag, niet alleen als broedvogel maar ook als trekvogel. Het vogelbeschermingswerk komt ook aan de orde en het hoofdstuk over het opvoeden van aangetroffen ouderloze jonge vogels geeft vele interessante tips.

Hans Löhrl: Vogel in ihrer Welt. ihr Leben und ihr Verhalten, Vogelschutz, Aufzucht von Findlingen. 168 bladzijden, 93 gekleurde afbeeldingen (1984). Uitg. Franckh'sche Verlags-handlung Kosmos, Stuttgart.

Vogelinventarisatie

Als deel 3 van de serie 'Natuurbeheer in Nederland' zal in februari 1985 'Vogelinventarisatie' uitkomen met hoofdstukken over de achtergronden, de richtlijnen en de verslaglegging.

Dit handboek verschijnt op initiatief en onder verantwoordelijkheid van het Rijksinstituut voor Natuurbeheer en zal worden uitgegeven door Pudoc te Wageningen.

Bij uitzondering is reeds een proefdruk over geïnteresseerden verspreid. Het boek bevat ongeveer 200 bladzijden en twaalf hoofdstukken, waaronder 'Het vaststellen van de aanwezigheid van soorten', 'Overzicht van telmethoden bij broedvogels', 'De trefkans bij territoriumkartering', 'Veldwerk bij broedvogels', 'Achtergronden van telmethoden bij niet-broedvogels', 'Gebiedstellingen', 'Slaapplaatstelling en hoogwatervluchtplaatstelling', 'Vogeltrekonderzoek', 'Bewerking van telgegevens', 'Archivering en verslaglegging', 'Soortgegevens' en drie bijlagen. Achter elk hoofdstuk worden de daarbij gebruikte literatuurgegevens vermeld. Bovendien bevat het boek 86 figuren, talloze pentekeningen en vele grafiekjes in het hoofdstuk 12 ('Soortgegevens') dat per soort de inventarisatiemethoden en nadere aanwijzingen voor het tellen aangeeft. Dit hoofdstuk beslaat een groot gedeelte van het boek.

In bijlage C (Nuttige adressen) is het opmerkelijk dat noch de Nederlandse Ornithologische Vereniging en noch de Stichting Het Vogeljaar staan vermeld.

Deze uitgave zal moeten dienen als een handboek voor de vogelinventarisatie, waarin het gehele probleemveld van de vogelinventarisatie is samengevat, in een voor Nederlandse vogelwaarnemers hanteerbare vorm, zo schrijft de Werkgroep Handboek Vogelinventarisatie in haar 'Woord vooraf'. Hopelijk zakt

bij de gewone vogelliefhebber bij het zien van dit boek niet al vooraf de moed in de schoenen.

De eindredactie van het boek bestaat uit M.F.H. Hustings, R.G.M. Kwak, F.P.M. Opdam & M.J.S.M. Reijnen.

De prijs van het boek in de boekwinkel zal f 55,— gaan bedragen. Lezers van 'Het Vogeljaar' hebben reductie.

Gireer f 37,50 (inclusief f 6,50 portokosten) op postgiro 1.882.523 ten name van Vogelbescherming, Zeist, onder vermelding 'Vogelinventarisatie'.

Betekenis van Krabbescheer voor Zwarte Stern

Als afstudeeropdracht voor de Rijks Hogere Landbouwschool te Groningen koos de auteur H. Keidel het onderwerp 'De Zwarte Stern in Nederland', de populatieontwikkeling en de betekenis van Krabbescheer als nestplant. Ofschoon auteur in zijn 'woord vooraf' schrijft dat deze opdracht nog een onderdeel is van het leerproces, waardoor men geen volwaardig wetenschappelijk rapport kan verwachten, heeft hij toch wel wat actuele zaken over de Zwarte Stern naar voren gebracht.

Of de Zwarte Stern nog een vrij talrijke broedvogel in Nederland is te noemen is weliswaar twijfelachtig. Als wordt vermeld dat ongeveer 25% van de middeneuropese populatie in ons land broedt en ons land van groot belang is voor doortrekkende Zwarte Sterns, die langs het IJsselmeer een ideaal tussenstation vinden, dan zouden wij wel wat zuiniger met onze laatste Zwarte Sterns moeten om-springen. Immers de Zwarte Stern broedt veelal in beschermde natuurerreinen, waar de achteruitgang misschien wat beter bestreden zou kunnen worden. Schrijver noemt wel het uitleggen van nestvlotjes en -vlonders, maar zegt niet waar zoal dit in ons land geschiedt en waar aan te bevelen is om hier meer aandacht aan te besteden.

Als belangrijkste oorzaak worden ontginning en ontwatering genoemd, terwijl daar sinds 1950 ook de intensivering van de waterrecreatie bijgekomen is.

In het begin van de jaren zestig werd een sterke achteruitgang bij een echte verlandingsplant, de Krabbescheer, vastgesteld. Duidelijke oorzaken hierover zijn onbekend. De Zwarte Stern en de Krabbescheer komen in gelijksoortige gebieden voor. De Zwarte Stern broedt veelvuldig op de Krabbescheer. Maar niet de Krabbescheer alleen wordt als nestplaats gebruikt. De teruggang van de Krabbescheer zal, volgens auteur, waarschijnlijk van geringe invloed zijn geweest op de achteruitgang van de Zwarte Stern. Mogelijk is echter ook dat zowel vogel- als plantensoort de zelfde eisen aan het biotoop stellen, die door onder meer watervervuiling of waterverontreiniging niet meer aan de gestelde eisen voldoet. J.T.

H. Keidel: De Zwarte Stern (*Chlodonias niger*) in Nederland. Populatieontwikkeling. Betekenis van Krabbescheer (*Stratiotes aloides*) als nestplant. Gestencilid, 42 bladzijden, 5 kaartjes, 3 figuren (juni 1984). Afstudeeropdracht. Rijks Hogere Landbouwschool, 4M, Groningen. Adres van de auteur: Ing. H. Keidel, Fallaetwei 17, 9222 NM Drachtster Komenlje.